

למה אין כמעט רופאים ומהנדסים חרדים, אבל משפטנים יש בשפע?

אחד מכל שלושה סטודנטים חרדים לומד משפטים, ואחד מכל חמישה - מינהל עסקים • "יותר קשה ללמוד הנדסה מאשר משפטים", מסביר ד"ר ראובן גל מהטכניון את הנהירה למקצועות הכלליים. "הם חושבים שיוכלו להתפרנס היטב, אבל אז מגלים שאין התמחויות ושהשוק מוצף" • על המחסור החמור ברופאים ופסיכולוגים חרדים כמעט לא מדברים במגזר

צילום: אמיל סלמן

הילה ויסברג

«ועידת ההיריטק החרדים שהתקיימה באחרונה בירושלים מפמלת את השינוי שעובר על המגזר החרדי בשנים האחרונות. "פעם חיפשו בת של רב, כיום השיריך המוצלח הוא למתכנתת", אמרה אחת מבאות הוועידה. הצעירים החרדים נפי תחים בהדרגה לציבור הרחב, ואפילו לחילוני, גם אם בוהירות ובתנאים שלהם - ולא מוכנים להשלים עוד עם חיי עוני. הם רוצים לעבוד ומחפשים מקצוע מוכנים, מבוקש ופרקטי.

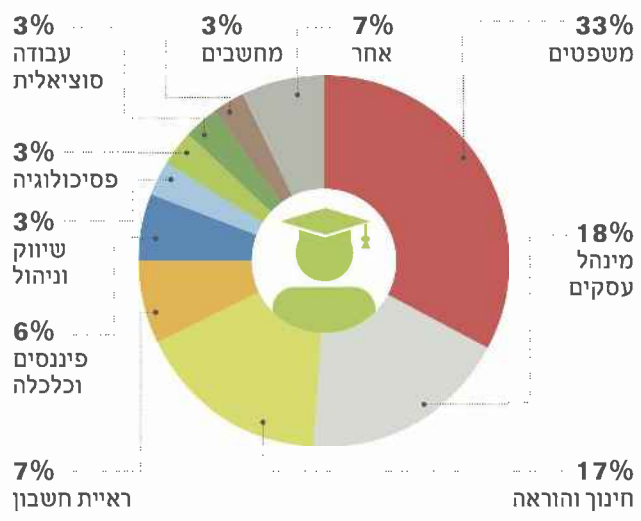
אלא שנראה כי שאיפות לחוד ומציאות לחוד. בפועל, מעטים מהאקדמאים החרדים לומדים את מקצועות הטכנולוגיה, והרוב פוגים למקצועות כלליים בהרבה, בעיקר משפטים ומינהל עסקים. הסיבות העיקריות לכך הן שהמקצועות הכלליים מאפשרים לימודים במסלולים נגישים, פופולריים ומותאמים לאנשים עובדים או לרי מדים בשיבה.

מנתונים חדשים שמספק משרד התמ"ת על בסיס 2,000 סטודנטים חרדים הנתמכים בידי קרן קמח (קידום מקצועי חרדי), עולה כי אחד מכל שלושה גברים לוי מד משפטים, רבים פונים למינהל עסקים (18%) וחינוך נמצא במקום השלישי (17%). על בסיס הנתונים והישוב נוסף, עולה כי רק כ-10% מהסטודנטים החרדים לומדים מקצועות טכנולוגיים ברמה אקדמית. ללימודי פסיכולוגיה ועבודה סוציאלית פונים 3%, לכל מסלול. הסקר לא כלל נשים חרדיות.

לשם השוואה, שיעור לוי מדי המשפטים (לתואר ראשון) באוכלוסייה הכללית, לפי המל"ג (מועצה להשכלה גבוהה), היה 11.5% ב-2011. 8.8% מהסטודנטים

לא מאמינים במדעים

התפלגות המקצועות שלומדים גברים חרדים

מקור: תמ"ת

החודש. אז הוא מברר מהר אילו אופציות עומדות לרשותו, ואומרים לו 'משפטים או מינהל עסקים'. הוא הולך לפי ההמלצה בלי לברר. אלה גם התחומים שיוכל ללמוד עם הידע שעומד לרשותו.

אז הבעיה היא היעדר ידע. "כן, יש בעיה של היעדר הישג כלכלי. עד גיל 18 מנהיגי המגזר לא מאפשרים להכניס לכיתות לימודי חוץ, ואני מבקר את זה. זה לא חייב להיות לימודי ליבה - אפשר להי שוב גם על דרך עוקפת כדי להביא לכך שחרדים ישיגו משהו שדומה לברגרות. יהיו להם יותר כלים להי שתלב בעוד מסגרות, ללמוד עוד מקצועות. גם הסוגיה של מוסדות מעורבים (שבהם לומדים חרדים וחילונים, ה"ו) תהיה, לדעתי, פחות בעייתית עם השנים".

50% נושרים

ד"ר ראובן גל, ראש פרויקט שילוב חרדים במוסד שמואל נאמן בטכניון, מציג סיבה מרכזית לפי פולריות של הלימודים הכלליים - הם פחות מאתגרים ומאפשרים שילוב עבודה עם לימודים. לפי סקר התמ"ת, אף שהחרדים זכו לתמיכה כלכלית בזמן הלימודים, 59% מהסטודנטים החרדים דיווחו על קושי מהותי לשלב בין עבודתם ללימודים. במכניזם קודמות בטכניון, מתוך 80 חרדים שניגשו למכינה, 14 סיימו. גם במכון לב שיעור הנשירה הוא 50%.

"בטכניון החרדים נדרשים ללמוד מבוקר עד ערב, והרוב נפלו על זה", אומר גל. "אז הם הולכים למשפטים ולמינהל עסקים, כי אלה מסלולים קלים יותר ומוי

חנך רוגוז'ינסקי, מתחנה במשפטים: "בחור ישיבה בן 20 עם ילד או שניים יודע שאינו יכול לגמור את החודש. אומרים לו 'תלמד משפטים או מינהל עסקים' - אז הוא עושה מה שאומרים לו, בלי לחקור"

שתו, אם המגמה הנוכחית של ריי בוי סטודנטים למשפטים תימשך - נראה בקרוב עורכי דין חרדים רבים בלא עבודה. "בתחום המשפטיים יש בעיה קשה", הוא אומר. "אם לא ייפתחו מסלולי לימוד מגוונים לחרדים, גם בצה"ל, נראה הצפה של מובטלים".

אז למה בחרת במשפטים? רוגוז'ינסקי: "ראיתי עצמי כעורך דין כבר מגיל מוקדם. לא היתה שאלה בכלל, אבל לא מעט חרדים שלמדו אתי לא התאימו ללימודים. למעשה, הרוב לא מתאימים. אם בחרו אינו יודע להי תנסה היטב, הוא לא יוכל להצליח כעורך דין. נקודה".

ממה נובעת הנהירה למשפטים ולמינהל עסקים? "מחוסר מודעות. תשאלו בחור ישיבה בן 20 מה זה פסיכומטרי או בגרות - הוא לא יודע. הוא לא למד מתמטיקה ולא אנגלית. מה שהוא כן יודע זה שיש לו כבר ילד או שניים, ושאינו לו איך לגמור את

דוד (שם בדוי), 29, בוגר מדעי המחשב במכון לב שעובד כיום כמי פתח אפליקציות פריילנסר, מודה כי אם לא היתה עומדת בפניו האפשרות של לימודים במכון, ידיו היו כבר לות. "יש שהולכים לאוניברסיטה רגילה, ואולי גם אני הייתי עושה את זה - אבל זה הרבה פחות מקובל ועלול לפגוע בשידוכים עתידיים. הסטודנט עלול להיחשב כמי שירד מהדרך", הוא מסביר.

אם הביקוש בקרב חרדים למי קצועות מדעיים כה גבוה מדוע לא פותחים שלוחה נוספת של מכון לב באזור המרכז? מנכ"ל המכון שי גלבוץ, מסביר כי היה רוצה בכך, אבל לפי התוכנית החדשה שמוכילה המל"ג להרחבת מוסדות הלימוד לחרדים, במרכז יפעלו רק אוניברסיטת בריאילון והמכון הטכנולוגי חולון. "בריאילון תקים בניין נפרד לחרדים ליד בית הספר להנדסה, אבל זה יעורר קושי כי יש סטיגמות כלפי מוסדות מעורבים - זה לא יעבוד", מתריע גלבוץ.

במל"ג מסבירים כי השיקו את התוכנית להרחבת מוסדות הלימוד לחרדים לאחר שזיהו את כשל השוק וביקשו להגדיל את ההיצע. לדברי ריהם, בשנת הלימודים 2013-2014 ייפתחו כ-12 מסגרות לימודים לחרדים - מח"דים (מרכז חרדי) - במי גוון תחומים, לרבות טכנולוגיים, בשלל אוניברסיטאות ומכללות. האם חרדים ישתלבו במוסדות החי דשים? עוד מוקדם לדעת.

חנך רוגוז'ינסקי, 28, הוא חרדי המסיים בימים אלה את לימודי המשפטים בקריה האקדמית אונו ויתחיל בקרוב התמחות אצל עורכת דין שאינה דתייה. לתפיי

וון עצום של אפשרויות אקדמיות - מה שלפעמים אף יוצר בלבול - הרי שהחרדים מוגבלים למדי. הם זקוקים למסגרות המותאמות לצור רכיהם, והאפשרויות מצומצמות. לתואר ראשון בהנדסה אפשר ללמוד רק במוסד אקדמי מותאם לחרדים אחר - מכון לב בירושלים.

מדעי המחשב ניתן ללמוד בעוד כמה מוסדות מותאמים. אז מה יע צעיר חרדי שמוקדם מתעשיית ההיריטק ורוצה להשתלב בה? אם הוא גר בירושלים, שפר עליו גורי לו. באזור המרכז, הסיפור שונה.

"אם הייתי חילוני, הייתי בור חר בלימודי הנדסה - אבל כחרדי, אני יכול ללמוד רק בירושלים, ואני גר בבני ברק", מספר אליהו שיריאן, 29, תושב המרכז שלומד מינהל עסקים בקמפוס החרדי בקי נהרדים ללימודי משפטים? הסיבה פשוטה: הם לומדים מה שמקובל ונוח, לא מה שהלב רוצה או שהשוק צריך. בניגוד לסטודנטיים החילונים, שבפניהם ניצב מגי אחר כבירית מחולל".

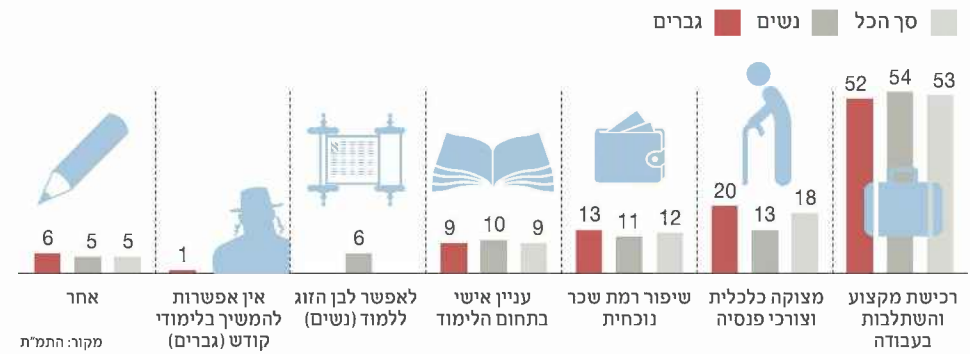
למדו מינהל עסקים, 18.6% הנדסה, 22.7% מדעי החברה ו-12.8% חינוך והכשרה להוראה. כשבוחנים את הנתונים מהזווית של לימודי התעודה הלא-אקדמיים, התמונה משתנה: הסטודנטים החי רדים פונים לחינוך (15%), הנהלת חשבונות (12%), תכנות (11%) ותי חזוקת מחשבים (11%).

לומדים מה שיש

הסטודנטים החרדים הרבים שפונים ללימודי משפטים אמנם עשויים למצוא פרנסה בטווח הקי צר, אבל בטווח הארוך יותר - לאור ההצפה של השוק בעורכי דין בשי נים האחרונות - אין ספק כי רבים מהם ייתקלו בקשיים במציאת עבודה. אז מדוע, בכל זאת, החרדים נוהרים ללימודי משפטים? הסיבה פשוטה: הם לומדים מה שמקובל ונוח, לא מה שהלב רוצה או שהשוק צריך. בניגוד לסטודנטיים החילונים, שבפניהם ניצב מגי

חרדים מחפשים מקצוע

סיבות לפנייה ללימודים גבוהים, כשיעור מהתלמידים האקדמאים, לפי מגדר

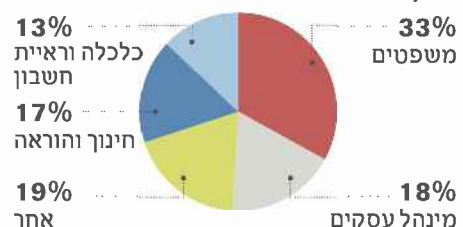
מקור: התמ"ת

"הצפה של מובטלים חרדים"

סטודנטים חרדים בוחרים במשפטים פי שלושה מחילונים - ומעטים לומדים הנדסה, רפואה או פסיכולוגיה

הילה ויסברג 26

המקצועות שלומדים חרדים

17.46x28.54	32	עמוד 26	הארץ - the marker	31/01/2013	35539162-4
שמואל נאמן מוסד למחקר מדיניות לאומית בטכניו - 85300					

ופרקטי. מי שלומד הנדסה, למשל, כאילו הכריז על עצמו כפורש מה ציבור החרדי, אבל מפצה עצמו על כך בכסף שירוויח. כללית, לא חור שבים אצלנו במושגים של הגשמה עצמית. אני בין הבודדים".

הרתיעה ממקצועות טיפוליים נובעת גם מכך שנדרשת אינטי-ראקציה מול נשים?

איציק: "היו אצלנו ויכוחי אימים במכללה סביב השאלה מה עושים בכל מיני סיטואציות מול נשים. יש חרדים שיגידו 'מה הכי עיה?' אני רואה עצמי חרדי עד הסוף - אז החלטתי שאעבוד רק בקהילה החרדית ולא אטפל בנשים, אלא אם מדובר בטיפול זוגי".

טיפול שורש

ואכן, רפואה ופסיכולוגיה כמעט לא נמצאים על סדר היום החרדי. הבעיה היא לא רק רתיעה מנגע עם נשים, אלא בעיקר שמדובר במסלול לימודים והכשרה ארוך ואינטנסיבי, וגם דרישות קבלה שרוב החרדים אינם יכולים לעמוד בהן.

"כדי ללמוד רפואה אי אפשר לעשות מכינה של חרדיים בלי כד. צריך בגרות טובה וידע מעמיק במתמטיקה ואנגלית", אומר רוג'ו'נסקי. "חילוני שרוצה להיות רופא, יכול די בקלות להשלים בגרות. לבחור חרדי אין את היכולת או הזמן להשקיע בזה. אני רוצה לראות חרדים משתלבים בכל המ"קצועות והתחומים. ברפואה, בפסיכולוגיה, במה לא? אבל כדי שזה יקרה, הם זקוקים לתשתית של השכלה טובה".

צילום: זודו בכר

צילום: אליהו הרשקוביץ

צילום: עופר קגנין

הרב יחזקאל פוגל, יו"ר הקמפוס החרדי בקריה האקדמית אונג: "רופא יכול להיות רק רופא. בפני מי שלמד משפטים פתוחות הרבה אפשרויות - משפטן יכול להיות ראש עיר או חבר כנסת"

ד"ר ראובן גל, ראש פרויקט שילוב חרדים בטכניו: "אצלנו החרדים נדרשים ללמוד מבוקר עד ערב אז הם הולכים למשפטים ולמינהל עסקים, כי הם מותאמים יותר לאנשים עובדים"

עדינה ברישולום, מייסדת ויו"ר המכללה האקדמית ירושלים: "בישראל פועלים רק שלושה-ארבעה פסיכולוגים חרדים, שלמדו בחו"ל. הם לא מספיקים לאכול במשך היום מרוב העומס בעבודה"

שלושה-ארבעה פסיכולוגים חרדים שלמדו בחו"ל. הם לא מספיקים לאכול במשך היום מרוב עומס". הסיבה למחסור היא לא רק היעדר מוסדות לימוד, אלא העובד שהמקצועות האלה מעוררים לא מעט קונפליקטים פנימיים. "חרדי שמחפש ערכיות יישאר בישיבה, הוא לא יצא לעבוד", אומר איציק (שם בדוי), 28, סטודנט לעבודה סוציאלית. "ומי שכבר יצא ויסבול מכל הסטיגמות, יחפש משהו רווחי

האלה - בלי להבטיח להם עבודה? מצד שני, פתחנו השנה מסלול חדש בתחום מקצועות הבריאות, קליינאות תקשורת וריפוי בעיסוק". המחסור החמור באנשי מקצוע טיפוליים במגזר החרדי ידוע, ודורש התייחסות מיוחדת. עדינה ברישולום, מייסדת ויו"ר המכללה האקדמית ירושלים, מכירה בבעיה. "חסרים לנו אנשי מקצוע - פסיכולוגים, קלינאי תקשורת, עובדי דים סוציאליים. בישראל פועלים

תאמים לאנשים עובדים, אף שאין להם מושג מה זה 'מינהל עסקים'. הם חושבים שיוכלו להתפרנס היטב, אבל אז מגלים שאין התמחויות ושהשוק מוצף. מעסיקים חילונים גם לא תמיד מתרשמים ממוסד אקדמי כמו הקמפוס החרדי בקריה אונג.

"מצד שני, חרדים רוצים לא פעם את התואר 'עורך דין', כדי להתקבל לעבודה שדורשת תואר, למשל בעיריית ירושלים או בני ברק - ורק בשנה האחרונה התחילה ההתעוררות סביב מקצועות ההנדסה. בוועידת ההייטק היו 400 איש. זה המון", מוסיף גל.

הרב יחזקאל פוגל, יו"ר הקמ"פוס החרדי בקריה האקדמית אונג, רואה דווקא יתרון במסלולים הכי לליים. "רופא יכול להיות רק רופא ואיש מחשבים - רק איש מחשבים. אבל מי שלמד משפטים או מינהל עסקים, למד מקצוע חופשי שפיר תח בפניו מגוון אפשרויות. משפטן יכול להיות ראש עיר, חבר כנסת או ראש ממשלה. בנוסף, לימודי מינהל עסקים אצלנו הם מאוד פריקטיים. יש מסלול חשבונאות שמי כשיר לראיית חשבון, וכן מסלול מערכות מידע, בנקאות ושיווק. הלימודים גם מותאמים היטב לאנשים עובדים".

אז כל החרדים יהיו משפטינים? פוגל: "לא בהכרח, דברים מתפתחים. בכל הנוגע להייטק, יש בעיה - מדובר במקצועות שדורשים ארבע שנות לימודים אינטנסיביות, ברמה גבוהה של מתמטיקה ופיסיקה, ואחרי כל זה אין כל הכי טחה לבוגרים שיקבלו עבודה. איך אני יכול למשוך אנשים למקצועות

מהחדר לאולם ההרצאות מספר התלמידים החרדים במוסדות הלימוד האקדמיים*

פלטפורמות	2,112	
המכללה החרדית בירושלים: לימודי מדעי החברה, חינוך, עבודה סוציאלית ומדעי המחשב	1,004	
המכללה החרדית בני ברק (מב"ר): מיפוי, עבודה סוציאלית, סיעוד, כלכלה, מינהל עסקים, מדעי המחשב וייעוץ חינוכי	1,108	
מוסדות מתוקצבים	1,404	
בית הספר הגבוה לטכנולוגיה (בג"ט): הנדסה ומדעי המחשב, מערכות מידע, מינהל עסקים, בריאות וסיעוד	1,241	
המכללה האקדמית צפת: סיעוד, מדעי ההתנהגות, משפטים ומערכות מידע	163	
מוסדות לא מתוקצבים	2,452	
הקריה האקדמית אונג: משפטים, מינהל עסקים (התמחויות - מערכות מידע, חשבונאות, מימון ושוק ההון ושיווק) ומקצועות פרא-רפואיים	2,102	
מכון לנדר: מינהל עסקים, חשבונאות, חינוך וחברה	200	
המרכז האקדמי כרמל: משפטים, מינהל עסקים וחשבונאות	150	
סך הכל	5,968	

מקור: מ"ג ואמרי האינטרנט של המוסדות

*תשע"ב